

ULKOASIAINVALIOKUNNAN LAUSUNTO 4/2013 vp

Valtioneuvoston selonteko valtiontalouden keh- yksistä vuosille 2014—2017

Valtioneuvoston selonteko eduskunnalle val- tiontalouden kehyksistä vuosille 2014—2017 27.3.2013 annetun valtioneuvoston selonteon (VNS 3/2013 vp) täydentämisestä

Valtiovarainvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 10 päivänä huhtikuuta 2013 lähettäessään valtioneuvoston selonteot valtiontalouden tarkistetuista kehyksistä vuosille 2014—2017 (VNS 3/2013 vp) ja valtiontalouden kehyksistä vuosille 2014—2017 27.3.2013 annetun valtioneuvoston selonteon (VNS 3/2013 vp) täydentämisestä (VNS 4/2013 vp) valmistelevasti käsiteltäväksi valtiovarainvaliokuntaan samalla päättänyt, että muut erikoisvaliokunnat voivat halutessaan antaa lausuntonsa valtiovarainvaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- ulkoasiainministeri Erkki Tuomioja, kehitysministeri Heidi Hautala, valtiosihteeri Pertti Torstila, alivaltiosihteeri Peter Stenlund, osastopäällikkö Pekka Puustinen, taloussuun-

nittelupäällikkö Katja Bordi ja erityisavustaja Laura Nordström, ulkoasiainministeriö

- kansainvälisten asioiden yksikön päällikkö Kalle Kekomäki, sisäasiainministeriö
- kansliapäällikkö Arto Rätty ja yksikön johtaja Helena Partanen, puolustusministeriö
- vanhempi hallitussihteeri Karoliina Anttonen, työ- ja elinkeinoministeriö
- Länsi-Suomen merivartioston komentaja, kommodori Jukka Savolainen, Länsi-Suomen merivartiosto
- pääsihteeri Rilli Lappalainen, Kehitysyhteistyöjärjestöjen EU-yhdistys - Kehys ry.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- erityisasiantuntija Yrjö Benson, valtiovarainministeriö
- pääsihteeri, eversti Aapo Cederberg, Turvallisuus- ja puolustusasiain komitea, puolustusministeriö
- vt. toiminnanjohtaja Tiina Kukkamaa-Bah, DEMO Finland.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Kehyspäättöksen mukaan kansainvälisen talouden epävarmat näkymät heijastuvat Suomen talouteen koko kehyskauden ajan. Hallitus on asettanut tavoitteekseen tasapainottaa valtiontalous ja kääntää valtionvelka suhteessa kokonaistuotantoon selkeään laskuun vaalikauden loppuun mennessä. Käsittelyssä olevalla kehyspäättöksellä toteutetaan vuoden 2015 tasolla 600 miljoonan euron lisäsopeustoimet.

Valtioneuvoston kehyspäättöksen myötä ulkoasiainministeriön vuosien 2014—2016 menokehykset nousevat vuoteen 2017 mennessä 1,301 miljardiin euroon eli noin 3 prosentin tasoon valtion talousarviosta. Valtiovarainministeriön laskelmien mukaan suhteutettuna hallinnonalan kokoon suurimmat säästöt kohdistuvat ulkoasiainministeriön ja ympäristöministeriön hallinnonaloille vuonna 2015.

Ulkoasiainministeriön toimintamenot—edustoverkko

Hallitusohjelman mukaan Suomen turvallisuus, hyvinvointi ja menestyksen edellytykset perustuvat laaja-alaiseen yhteistyöhön muiden valtioiden ja kansainvälisten toimijoiden kanssa. Ulkoasiainvaliokunta korosti Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaa koskeneessa mietinnössään (UaVM 1/2013 vp), että Suomen keskeinen väline ulkopoliittikan hoitamisessa on ulkoasiainministeriön kautta toimiva diplomatia ja katsoi, että ulkopoliittikan voimavarojen painopisteitä olisi vastaisuudessa tarkasteltava yksityiskohtaisemmin selonteon linjauksissa. Valiokunta on säännönmukaisesti korostanut, että ulkoasiainministeriön voimavarat tulee mitoittaa niin, että ulko- ja turvallisuuspolitiikan tavoitteet voidaan toteuttaa.

Hallitusohjelman mukaan Suomen ulkomaanedustustot muodostavat globaalisti kattavan toimipisteverkon, jonka toimintaedellytykset hallitus haluaa turvata. Edustustoverkkoa on kuitenkin supistettu merkittävästi. Vuosina 2009—2012 on toimeenpantu kolmen suurlähe-

tystön (Caracas, Islamabad, Manila), kahden pääkonsulaatin (Göteborg, Kanton) sekä kolmen konsulaatin (Kapkaupunki, Las Palmas, Sydney) sulkemiset. Lisäksi vuoden 2013 aikana suljetaan suurlähetystö Managuassa, Nicaraguassa ja Suomen pääkonsulaatti Hampurissa, Saksassa. Ulkoasiainvaliokunta korostaa, että poliittisen vaikuttavuuden ja palvelukyvyyn säilyttämiseksi edustustoverkon kattavuus on pyrittävä turvaamaan. Toiminnassa on otettava huomioon toimintaympäristön ja toimintatapojen muuttuminen, jotta rajalliset voimavarat voitaisiin hyödyntää tehokkaasti ulkopoliittikan painopisteiden hoitamiseen.

Valiokunta pitää myönteisenä, että kehyspäättöksessä mahdollistettiin ulkoasiainministeriön sisäisin siirroin toimintamenoihin 4,0 miljoonan euron vuosittainen lisäys, näin välttyttiin uusilta edustustoverkon supistuksilta (momentilta eräät jäsenmaksut ja rahoitusosuudet). Tämä ministeriön sisäinen määrärahasiirto on kuitenkin vain väliaikainen ylimenokauden toimenpide. Valiokunta korostaa, että edustustoverkoston voimavaroja ei voida kestävästi perustaa sisäisten järjestelyjen varaan, vaan ministeriön toimintamenoihin on osoitettava riittävät voimavarat toiminnan varmistamiseksi. Voimavaroja harkittaessa on otettava huomioon mm. kasvavat turvallisuuskustannukset. Valtion omistamien kiinteistöjen hoito on saadun selvityksen mukaan kestävämmällä pohjalla, kun korjauksia rahoitetaan toimintamenoista ilman pitemmän ajan suunnitelmia tai resursseja.

Ulkoasiainvaliokunta esitti (UaVL 4/2012 vp) ulkoasiainministeriön vuosittaisiin määrärahoihin 5 miljoonan euron korotusta edustustoverkon supistamisen estämiseksi. Valiokunnan esityksen johdosta ulkoasiainhallinnon suunniteltuja leikkauksia ei toteutettu täysimääräisinä vuonna 2013, vaan ulkoasiainministeriön momentille lisättiin vastaavasti 1 miljoona euroa. Valiokunta korostaa, että valiokunnan selkeä tahtotila oli, että ulkoasiainministeriön määrärahoja korotetaan vuositasolla koko kehyskauden ajan, jotta ydintoimintoihin vaikuttavat suunni-

tellut edustustoverkon supistukset voidaan välttää. Valiokunta edellyttää, että ulkoministeriön edustustoverkkomäärärahoja korotetaan vuositasolla vähintään 1 miljoonan määrällä, ministeriön sisäisten siirtojen lisäksi.

Valiokunta huomauttaa saadun selvityksen perusteella, että edustustojen lakkautuksista syntyvä säästö on suhteellisen alhainen verrattuna lähetystön avaamiskustannuksiin. Valiokunta pitää välttämättömänä, että edustustojen lakkautuksia harkittaessa tarkastellaan niistä kokonaisuudessa aiheutuvia poliittisia ja taloudellisia vaikutuksia.

Vaikean taloustilanteen johdosta on selvää, että myös ulkoasiainhallinnon tulee sopeuttaa toimintojaan säästöjen aikaansaamiseksi. Valiokunta pitää tärkeänä, että ulkoasiainministeriö kehittää myönteisten kokemusten valossa yhteistyötä erityisesti Pohjoismaiden ja mahdollisuuksien mukaan myös EU:n kehittyvän ulkosuhdehallinnon kanssa. Valiokunta katsoo, että edustustoverkkoa, henkilöstöresursseja ja toimintatapoja tulee arvioida säännöllisesti, jotta ne vastaavat ulkopoliittisen ympäristön muutoksia. Ulkoasiainvaliokunta kiirehtii tuloksia ns. Suomi-talo-toimintamallin pohjalta. Valiokunta edellyttää, että ulkoasiainministeriö tiedottaa jatkossakin Suomen kansainvälisten toimintojen keskittämisen toimeenpanosta Suomi-tiimi-toimintamallin pohjalta.

Kehyspäätöksessä lisättiin 2,1 miljoonaa euroa kansainvälisen aineiston tietoturvan kehittämisen pysyviin kustannuksiin. Valiokunta pitää tätä kyberturvallisuuden kannalta perusteltuna. Samaan aikaan kehyspäätöksessä osoitettiin ministeriölle uusia toimintamenosäästöjä informaatioteknologian (IT) säästöjen muodossa yhteensä 3,56 miljoonaa euroa. Ulkoasiainvaliokunta huomauttaa, että valtionhallinnon IT-säästötavoitteet eivät saa vaarantaa IT-hankkeiden kehittämistä ja ylläpitoa.

Ulkoasiainvaliokunta edellyttää, että ulkoasiainministeriön sisäisten siirtojen lisäksi ministeriön edustustoverkkomäärärahoja nostetaan vähintään 1 miljoonalla eurolla vuositasolla, jotta edustustoverkon toiminta voidaan turvata.

Ulkoasiainvaliokunta katsoo, että ulkoasiain-, työ- ja elinkeino- sekä opetus- ja kulttuuriministeriön välisen yhteistyön toimeenpanon (ns. Suomi-tiimi-toimintamalli) tulokset ovat epätydyttäviä ja korostaa, että ministeriöiden väliset eturistiriidat eivät saa estää toiminnan tuloksellisuuden kehittämistä.

Kehitysyhteistyö

Keskinäisriippuvuuden lisääntyessä kehityspoliitiikan merkitys korostuu globaalitaloudessa, ilmasto- ja ympäristöpolitiikassa sekä merkittävänä osana ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa.

Hallitusohjelman tavoitteena on varmistaa tasainen kehitysyhteistyön määrärahakehitys, jonka puitteissa 0,7 prosentin bruttokansantulo-osuus ja Suomen kansainväliset sitoumukset voidaan saavuttaa. Talouskriisin aiheuttamat menoleikkaukset eivät kuitenkaan mahdollista tasaista kehitystä kehyskaudella. Saadun selvityksen mukaan kehitysyhteistyömäärärahojen tasoa alennetaan kehyskaudella yhteensä yli 90 miljoonaa euroa. Poliittisesti on merkittävää, että Suomen määrärahatason arvioidaan laskevan alle 0,5 prosentin bruttokansantulosta juuri vuonna 2015, kun tavoite oli saavuttaa 0,7 prosentin osuus YK:n vuosituhattavoitteiden merkkivuotena. Kehyspäätös voi saadun selvityksen mukaan vaikeuttaa kehityspoliittisen ohjelman poliittisten painotusten (nuorisotyöllisyys, ihmisoikeudet, demokratia) toimeenpanoa erityisesti kahdenvälisen kehitysyhteistyön osalta. Leikkaukset merkitsevät kehityspoliitiikan uusarviointia, jotta näihin haasteisiin voidaan vastata. Valiokunta pitää tärkeänä, että seuraavissa kehysneuvotteluissa määrärahakehitys palautetaan nousujohteiseksi.

Kehitysyhteistyön määrärahatavoitteiden asettaminen on kyseenalaistettu eri tahoilla varsinkin talouskriisin aikana. Toisaalta on pelätty leikkausten kohdistuvan kaikkein köyhimpiin. Valiokunta huomauttaa, että tavoitteet lisäävät kehitysmäärärahojen ennakoitavuutta ja edesauttavat kehitysmaita vahvistamaan suunnitelmallisuutta. Tämä tukee osaltaan määrärahojen

vaikuttavuutta. Valiokunta muistuttaa lisäksi, että OECD:n mukaan nimenomaan kehitysyhteistyöllä voidaan tasata taloussuhdanteiden aiheuttamia jyrkkiä muutoksia sosiaalisesti haussa kehitysmaissa.

Ulkoasiainvaliokunta on johdonmukaisesti korostanut YK:ssa ja EU:ssa sovittujen määräraha- tavoitteiden velvoittavan Suomea (UaVL 2/2012 vp, UaVL 1/2011 vp, UaVM 13/2010 vp). Valiokunta toteaa, että kehitysmäärärahojen suuruus ei sinällään varmista kehitystä. On muistettava, että virallinen kehitysapu muodostaa vain noin 13 prosenttia kokonaisrahavirroista kehitysmaihin; esimerkiksi siirtolaisten raho- lähetyksen osuus on monissa maissa jopa 10 prosenttia kansantuotteesta. Oikein kohdennettuna, tehokkaasti toteutettuna ja säännönmukaisesti ja luotettavilla mittareilla arvioituna kehitysyhteis- työ on kuitenkin tärkeä kannuste kehityksen edistämisessä. Kehitysmaiden kasvu on tällä hetkellä suhteellisesti nopeampaa kuin länsimai- den. Kestävä kehitys nojaa kuitenkin ennen kaikkea ao. maiden hallinnon ja demokratian ke- hittämiseen, yksityisiin investointeihin, kaupan ja kehityksen väliseen vuorovaikutukseen ja oi- keudenmukaiseen verotukseen, ml. veroparatiis- ien sulkeminen. Valiokunta tukee hallituksen ta- voitetta vahvistaa kehitysyhteistyön tulokselli- suutta mm. strategisemmalla suunnittelulla. Va- liokunta viittaa OECD/DACin vuonna 2012 te- kemään vertaisarvioon¹ Suomen kehitysyhteis- työstä, jossa Suomi sai kiitosta mm. keskittymi- sestä kaikkein köyhimpien huomioonottami- seen, kehitysmaiden omien painopisteiden kun- nioittamisesta, joustavuudesta ja tulosten koros- tamisesta. Valiokunta korostaa OECD:n suosi- tusten mukaisesti vaikuttavuuden edelleen pa- rantamista mm. keskittämällä toimintaa, hyö- dyntämällä osaamista ja tekemällä monivuotisia maksusitoumuksia sekä tukemalla kumppani- maiden omia painopistealueita. Valiokunta ko- rostaa julkisen ja yksityisen sektorin sekä kansalaisyhteiskunnan kumppanuuksien edistä- mistä ja kiirehtii OECD:n tavoin keinoja kehi- tysmaiden yksityissektorin toimintaedellytysten

parantamiseksi. Valiokunta pitää tärkeänä vah- vistaa yksityisen sektorin osallistumista kehitys- ponnisteluihin ml. Finnfundin tuella. Valiokun- ta on korostanut kokonaisvaltaisen lähestymistä- van merkitystä (UaVL 2/2012 vp) mm. tulok- sellisuuden parantamiseksi. Suomen kokonais- panoksen vaikuttavuus kasvaa ja resurssit ovat tehokkaammassa käytössä, jos maatalous-, kauppa-, ympäristö- ja kehityspolitiikka eivät ole keskenään ristiriitaisia, vaan tukevat toisi- aan. Tuloksellisuuden lisäämiseksi valiokunta korostaa kansainvälisen yhteistyön merkitystä erityisesti Pohjoismaiden ja EU-maiden kanssa.

Valiokunta huomauttaa, että Suomi on määrä- rahakehityksessä jäämässä perinteisessä viite- ryhmässä Ruotsin, Tanskan ja Norjan sekä Hol- lannin jälkeen, joiden prosenttiosuus on edel- leen noin 0,8—1,0 %:n välillä. Suomi on jäänyt jälkeen myös Isosta-Britanniasta. Kehyskauden leikkaukset merkitsevät tämän erkaantumisen jatkumista. Tällä on valiokunnan arvion mukaan merkitystä Suomen kansainväliseen profiiliin ja yhteistyömahdollisuuksiin.

Päästökauppatulojen rooli kehitysyhteistyö- määrärahojen kasvattamisessa

Hallitus tavoittelee kehitysyhteistyömääräraho- jen BKT:n osuuden kasvua ohjaamalla päästöoi- keuksien huutokaupasta kertyvät tulot kehitys- yhteistyöhön ja samalla osana Suomen virallista kehitysapua myös ilmasto-rahautukseen sitä mu- kaa kuin niitä kertyy. Valiokunta pitää periaat- teellisesti tärkeänä, että kehitysyhteistyömäärä- rahojen kasvattamiseen päästöoikeuksien myyn- nillä saatiin kehysriihessä yksimielinen poliitti- nen sitoumus. Valiokunta katsoo, että kehitysra- hoitukseen tulisi laajemminkin pyrkiä sitout- tamaan myös yksityissektori ja käyttämään inno- vatiivisia tulolähteitä.

Valiokunta tarkasteli jo vuoden 2011 kehys- lausunnossaan (UaVL 1/2011 vp) päästöoikeuk- sien myynnistä mahdollisesti saatavien tulojen problematiikkaa. Valiokunta korosti, että joh- donmukaista ja suunnitelmallista kehityspoli- tiikkaa on vaikea toteuttaa, jos määrärahojen kasvattaminen jää päästöoikeuksien huutokau- pasta mahdollisesti saatavien tulojen varaan.

¹ <http://www.oecd.org/dac/peer-reviews/finland.htm>

Vuonna 2013 alkaneessa päästöoikeuksien huutokaupassa ilmaisjaolla on alkuvuosina merkittävä rooli. Ilmaisjako pienenee asteittain, jolloin valtion huutokauppatulot voivat kasvaa. Huutokauppatulot riippuvat kuitenkin päästöoikeuden hinnan kehittymisestä. Hinta määräytyy EU:n taloustilanteen ja päästöjen määrän mukaan. Epävarmuutta tulojen määrästä lisää epätietoisuus huutokaupattavien päästöoikeuksien määrästä ja keskustelu päästökaupan rakenteiden uudistamistarpeesta. Saadun selvityksen mukaan hintataso on kehyskaudella jäämässä alhaiseksi, joten huutokaupoista kertynee tuloja huomattavasti ennakoitua vähemmän (valiokunnalle esitettiin vuonna 2011 arvio, että tulojen vähimmäismäärä olisi 150 miljoonaa euroa vuodessa). Valiokunnan saaman selvityksen mukaan suuntaa-antava määrä vuodelle 2014 voisi nyt olla 50 miljoonaa euroa; määrä joka ei sinällään riitä vakaan määrärahakasvun saavuttamiseen.

Ulkoasiainvaliokunta pitää tärkeänä, että hallitus pyrkii toteuttamaan Suomen sekä EU:ssa että YK:ssa tekemät sitoumukset kehitysyhteistyömäärärahojen lisäämiseksi. Ulkoasiainvaliokunta huomauttaa, että taloudellisen tilanteen vuoksi hallituksen toiminta 0,7 prosentin bruttokansantulo-osuuden saavuttamiseksi on vaikeutunut. Kehyspäätös ei johda kehitysyhteistyömäärärahojen tasaiseen kasvuun, eikä se siten ole linjassa valiokunnan aiempien kantojen kanssa. Valiokunta pitää päätöstä päästökaupasta mahdollisesti saatavien tulojen käyttämisestä kokonaisuudessaan kehitysyhteistyöhön perusteltuna.

Kriisinhallinta

Valiokunta korostaa, että kokonaisvaltainen osallistuminen kansainväliseen kriisinhallintaan on keskeinen osa Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaa. Valiokunta on selontekomietinnössään (UaVM 1/2013 vp) korostanut kriisinhallinnan ajankohtaisia haasteita. Valio-

kunta pitää tärkeänä, että Suomen osallistumis- arvioinnissa otetaan paremmin huomioon konfliktien luonteen muuttuminen ja niiden moniulotteisuus. Tehokas ja tuloksellinen kriisinhallinta on kokonaisuus, jossa kehityssponselliset ja sotilaallinen kriisinhallinta ovat osa jatkumoa. Tämä edellyttää, että valmisteltaessa eri sektoreiden kansallisia linjauksia viranomaiset ovat tiiviissä yhteistyössä, jotta johdonmukaisuus painotuksissa toteutuu. Suomen kriisinhallinta-osallistumista tulisi valmistella niin, että Suomen kontribuutiossa voitaisiin paremmin yhdistää siviili- ja sotilasosaamista mahdollisuuksien mukaan yhtäaikaaisesti jo operaatioiden alusta saakka. Kokonaisvaltainen valmistautuminen edellyttää myös resursoinnin kokonaisvaltaisempaa harkintaa ja joustavuutta. Joustavuutta lisäämällä voitaisiin mahdollistaa esimerkiksi tehokkaampi osallistuminen rauhanvälitykseen. Valiokunta on esittänyt harkittavaksi, että Suomeen perustettaisiin kehitys- ja turvallisuusjatkumon huomioonottamiseksi eri ministeriöiden hallinnoima vakautusrahasto (UaVM 13/2010 vp). Valiokunta kiirehtii asian käsittelyä viitaten hallitusohjelmaan sisältyvään johdonmukaisuustavoitteeseen ja hauraiden valtioiden tukemiseen.

Ulkoasiainvaliokunta toteaa, että sen edellyttämä (UaVM 9/2010 vp) hallitusohjelmaan perustuva kokonaisvaltainen kriisinhallinnan tavoitelinjaus hallituskauden alussa ei ole toteutunut tällä hallituskaudella. Valiokunta pitää tätä suunnitelmallisuuden ja resurssien käytön kannalta epätoivottavana tilanteena. Valiokunta pitää esitystä edelleen tärkeänä ja esittää, että linjaus laadittaisiin seuraavalla hallituskaudella. Linjaukseen tulisi sisällyttää tiedot suunnitelluista siviili- ja sotilasoperaatioista ja käynnissä olevien operaatioiden jatkosuunnitelmista, osallistumisesta EU:n taisteluosastoihin sekä osallistumisesta Naton NRF:ää (NATO Response Force) täydentävään toimintaan.

Siviilikriisinhallinta

Ulkoasiainvaliokunta on johdonmukaisesti korostanut siviilikriisinhallinnan ensisijaisuutta konfliktitilanteen niin salliessa. Konfliktien ehkäisemisessä, hallinnassa ja nimenomaan niiden jälkihoidossa kehitysyhteistyön ja siviilikriisinhallinnan osuuden tulisi olla huomattavasti vahvemmassa asemassa kuin nyt. Vaikuttavuuden parantamiseksi valiokunta korostaa naisten osallistumisen merkitystä kriisinhallintaan ja rauhanneuvotteluihin YK:n päätöslauselman 1325 mukaisesti. Suomen tavoitteena siviilikriisinhallintaoperaatioissa on 150 suomalaisasiantuntijan taso. Tällä hetkellä osallistumistaso on 105 asiantuntijaa, joista naisia lähes 40 prosenttia. Siviilikriisinhallinnan taso on kehyskaudella noin 17 miljoonaa euroa vuosittain, mikä mahdollistaa noin 130 asiantuntijan osallistumistason. Asetetun 150 henkilön tavoitteen saavuttaminen edellyttäisi saadun selvityksen mukaan lisärahoitusta vuositasolla noin 1 miljoonaa euroa operaatiokuluihin ja noin 100 000 euroa voimavarojen kehittämiseen ja koulutukseen.

Valiokunta pitää tärkeänä tavoitetta kehittää kriisinhallintavalmiuksia osallistumalla EU:n, YK:n sekä Naton ja sen jäsen- ja kumppanuusmaiden järjestämään monikansalliseen koulutus- ja harjoitustoimintaan. Osana pohjoismaisen yhteistyön vahvistamista on luontevaa, että kriisinhallinnasta etsitään yhteisiä hankkeita, joissa voitaisiin toteuttaa käytännössä yhteisten resurssien hyödyntämistä.

Siviilikriisinhallinnan henkilöstö toimii yhä vaativammissa ja vaarallisemmissa ympäristöissä. Valiokunta korostaa siviilikriisinhallinnan asiantuntijoiden turvallisuuden vahvistamista. Valiokunta toteaa, että tämä lisää asiantuntijoiden lähettämisestä aiheutuvia kustannuspaineita.

Valiokunta tukee tavoitetta, että siviilikriisinhallinnan osallistumisessa korostuu jatkossakin korkeatasoinen poliisi-, oikeusvaltio-, rajaturvallisuus- sekä ihmisoikeus- ja tasa-arvoasiantuntemus. Tällä hetkellä yli 50 prosenttia asiantuntijoista tulee sisäasiainministeriön hallinnonalalta. Valiokunta pitää tärkeänä, että asian-

tuntemusta pyritään laajentamaan tarpeen mukaan mm. ympäristöasioiden ja lastenoikeuksien osalta.

Saadun selvityksen mukaan kotimaan valmiuksien suurimpina haasteina ovat koulutetun henkilöstön saatavuus ja resurssien riittävyys osallistumistason ylläpitämiseksi. Kotimaisten siviilikriisinhallintakykyjen vahvistamiseksi kansalaisjärjestöjen tarjoamat kyvyt tulisi kartoittaa ja rekisteröidä systemaattisemmin valiokunnan aiemman esityksen mukaan. Valiokunta pitää harkitsemisen arvoisena rauhanturvatehtävissä palvelleiden henkilöiden tehokkaampaa käyttöä siviilikriisinhallinnassa.

Valiokunta pitää tärkeänä siviilikriisinhallinnan vaikuttavuuden kehittämistä. Osallistujamäärän ja valmiuksien lisäksi Suomen tulisi kehittää siviilikriisinhallinnan hallinnollisia ja toiminnallisia malleja ja koulutussisältöä, jotta operaatioilla saavutettaisiin kestävämpiä tuloksia konfliktialueella.

Ulkoasiainvaliokunta katsoo, että Suomen tulee vahvistaa siviilikriisinhallinnan osallistumista osoittamalla toimintaan riittävät voimavarat ja kehittämällä kansallisia kykyjä innovatiivisesti ja yhteistyössä kansalaisjärjestöjen kanssa. Vaikuttavuutta tulee parantaa kehittämällä toiminnallisia malleja ja pyrkimällä aktiivisemmin siviilikriisinhallintaoperaatioiden johtotehtäviin, joissa voidaan vaikuttaa laajemmin esimerkiksi naisten aseman parantamiseen ja naisiin ja lapsiin kohdistuvan väkivallan ehkäisemiseen.

Sotilaallinen kriisinhallinta

Suomi osallistuu sotilaalliseen kriisinhallintaan ulko- ja turvallisuuspoliittisten tavoitteiden mukaisesti. Valiokunta muistuttaa, että kriisinhallinta on puolustusvoimien lakisääteinen tehtävä, johon on varattava riittävät resurssit. Tällä hetkellä kriisinhallintatehtävissä on noin 400 suomalaista. Osallistuminen kansainväliseen sotilaalliseen kriisinhallintaan edellyttää yhä enemmän joustavuutta ja nopeaa reagointikykyä. Valiokunta on aiemmin kiinnittänyt huo-

miota kriisinhallintaveteraanien aseman parantamiseen (UaVM 1/2013 vp).

Koulutuksen lisääminen niin operaatioissa kuin Suomessa sopii valiokunnan mielestä hyvin Suomen nykyiseen kriisinhallintaprofiiliin. Koulutuksen kautta voidaan tukea kestävämmiin ao. maiden turvallisuusrakenteiden vahvistamista. Lisäksi koulutuksella voidaan edistää paremmin ulkopoliittikkamme tavoitteita ml. ihmisoikeuksien kunnioittaminen, naisten aseman vahvistaminen ja siviili-sotilasyhteistyön edistäminen.

Ulkoasiainvaliokunta huomauttaa, että sotilaalliseen kriisinhallintaan kehyksissä varattujen määrärahojen taso on tulevalle kehyskaudella voimakkaasti laskeva. Saadun selvityksen mukaan määrärahojen taso laskee kehyskaudella noin 40 prosentilla. Tämä ei valiokunnan mielestä ole johdonmukaista sen kanssa, että osallistumisen tasoa halutaan pitää korkeana ja suunnitelmallisuutta pyritään vahvistamaan. Myös ns. varautumismäärärahoja lasketaan. Käynnissä olevien operaatioiden jatkamisen rahoittaminen lisätalousarvioilla ei ole pitkällä aikavälillä kestävää politiikkaa.

Ulkoasiainvaliokunta muistuttaa, että sotilaalliseen kriisinhallintaan osallistuminen on puolustusvoimien lakisääteinen tehtävä. Tämän tulee heijastua voimavarojen riittävyyteen ja suunnitelmallisuuden vahvistamiseen. Valiokunta pitää koulutusoperaatioiden lisäämistä hyvänä myös jatkossa.

Kyberturvallisuus

Ulkoasiainvaliokunta käsitteli selontekomietinnössään (UaVM 1/2013 vp) laajasti kyberturvallisuutta. Valiokunta katsoi, että kyberturvallisuuden tulee olla yksi keskeisistä lähivuosien turvallisuuspoliittisista painopisteistä uhkan vakavuus huomioon ottaen. Kansallisen kyberturvallisuusstrategian mukaan elintärkeiden toi-

mintojen turvaamiseen osallistuvien keskeisten tahojen tilannetietoisuutta parannetaan tarjoamalla koottua, ajantasaista ja analysoitua tietoa haavoittuvuuksista, häiriöistä ja niiden vaikutuksista. Strategiassa esitetään mm. kyberturvallisuuskeskuksen perustamista tätä tarkoitusta varten.

Strategian toimeenpanon rahoituksessa noudatetaan samoja periaatteita kuin yhteiskunnan kokonaisturvallisuuden muillakin osa-alueilla. Ministeriöt budjetoivat hallinnonalansa tarvittavat resurssit kehyspäätöksiin. Poikkeuksena on saadun selvityksen mukaan kyberturvallisuuskeskuksen perustamiseen liittyvä lisärahoitus, joka on noin miljoona euroa. Lisäksi parhaillaan selvittelään poikkiyhteiskunnallisten toimenpiteiden, kuten koulutusohjelmat, innovaatiokeskus ja kyberlaboratorio, rahoitusmahdollisuuksia osana kansallista toimeenpanosuunnitelmaa.

Strategiassa ei esitetty käytettävissä oleviin resursseihin muutoksia tai tuotu esille kustannusarvioita kyberturvallisuuden vahvistamiseen. Valiokunta korostaa, että strategian tehokas toimeenpano edellyttää riittäviä voimavaroja. Ulkoasiainvaliokunta pitää tärkeänä, että vuoden 2013 aikana laadittava toimeenpano-ohjelma sisältää konkreettiset muutos- ja parannustoimenpiteet eri hallinnonaloilla sekä laskelman pidemmän aikavälin kokonaiskustannuksista.

Ulkoasiainvaliokunta pitää tärkeänä, että kansallisen kyberturvallisuusstrategian toimeenpanon edellyttämät voimavarat turvataan, ja katsoo, että strategian onnistumisen kannalta on välttämätöntä, että kyberturvallisuuskeskuksen toimintaan varataan riittävät resurssit.

Lausunto

Lausuntonaan ulkoasiainvaliokunta esittää,

että valtiovarainvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

UaVL 4/2013 vp — VNS 3/2013 vp, VNS 4/2013 vp

Helsingissä 7 päivänä toukokuuta 2013

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Timo Soini /ps	Katri Komi /kesk
vpj.	Pertti Salolainen /kok	Johannes Koskinen /sd
jäs.	Jouni Backman /sd	Annika Lapintie /vas (osittain)
	Christina Gestrin /r	Maria Lohela /ps
	Pekka Haavisto /vihr	vjäs. Timo Heinonen /kok
	Ilkka Kanerva /kok	Miapetra Kumpula-Natri /sd
	Ilkka Kantola /sd	Seppo Kääriäinen /kesk
	Mari Kiviniemi /kesk	Jussi Niinistö /ps.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Raili Lahnalampi.

ERIÄVÄ MIELIPIDE

Perustelut

Kehyspääatöksessä todetaan hallituksen tavoitteen olevan kehitysyhteistyömäärärahojen BKTL-osuuden kasvu. Tähän pyritään ohjaamalla päästöoikeuksien huutokaupasta kertyvät tulot kehitysyhteistyöhön.

Perussuomalaisten mielestä kehitysyhteistyön johtavana ajatuksena ei tule olla jonkin tietyn BKTL-osuuden saavuttaminen vaan tuloksellinen yhteistyö kohdemaiden kanssa. Yhteistyöllä on pystyttävä aidosti ja pysyvästi parantamaan kohdemaiden väestön elinoloja ja edistämään omavaraisuutta.

Nykyistä kehitysavun määrärahojen tasoa tulisi mielestämme leikata tuntuvasti yleisten säästölinjan mukaisesti. On kohtuutonta pyrkiä lisäämään kehitysapua tilanteessa, jossa Suomen talous on merkittävästi heikentynyt ja jossa muilta sektoreita leikataan rajusti.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella esitämme,

että valiokunta ehdottaa hallitukselle kehitysapumäärärahojen leikkaamista yleisen säästölinjan mukaisesti.

Helsingissä 7 päivänä toukokuuta 2013

Timo Soini /ps
Maria Lohela /ps
Jussi Niinistö /ps